

MANJŠINE

Letos prvič nagrade novinarjem za poročanje o manjšinah

Baskovsko mesto Donostia, sicer mnogo bolj poznano s španskim imenom San Sebastian, je letos gostilo letno skupščino združenja evropskih dnevnikov v manjšinskih jezikih, bolj poznane s kratico MIDAS (Minority dailies' association). Prireditelj tega srečanja je bil baskovski dnevnik Berria, ki je nastal ob koncu lanskega leta, potem ko je februarja lani španska policija prepovedala izhajanje dnevnika Egunkaria.

Novost letosnje skupščine je bila prva podelitev dveh nagrad, ki jo združenje namenja novinarjem za poročanje o vprašanih manjšin v Evropi. Nagrado za novinarje velikih evropskih dnevnikov, ki je poimenovana po Ottu von Habsburgu, je prejel Reinardt Olt, znani sodelavec dnevnika Frankfurter Allgemeine Zeitung, ki velja za najuglednejši nemški časnik in v katerem je Olt objavil vrsto člankov o manjšinski problematiki. Nagrado za novinarje manjšinskih dnevnikov pa je prejela baskovska novinarka Ainara Mendiola, zaposlena pri dnevniku Berria, ki v okviru zunanjepolitičnih rubrik skrbi za poročanje o vprašanih drugih manjšin v Evropi. Olt se slovesnosti iz zdravstvenih razlogov ni mogel udeležiti, Mendiola pa je nagrado izročil predsednik združenja MIDAS Toni Ebner (na sliki).

Sicer pa je bil namen letos-

nje skupščine, ki ni bila volilna, pregled dejavnosti in spodbuda za sprejem nekaterih novih članov. Prvi sklep, ki so ga sprejeli, je sprejem dnevnika Berria med člane združenja. Gre seveda za formalnost, saj je bil prej dnevnik Egunkaria že član združenja, vendar so na obnem zboru ocenili, da je treba oba dnevnika ločeno obravnavati. Egunkaria je namreč še vedno prepovedan in njegov sedež sodno zaplenjen, MIDAS pa si je vse do evropskega parlamenta prizadeval, da bi prislo do preklica teh ukrepov. Gre namreč, po oceni združenja manjšinskih dnevnikov, za grobo kršitev svobode tiska, ki je eno osnovnih načel demokracije; ne glede na morebitne kazenske odgovornosti posameznikov, je zaprtje dnevnika nesprejemljivo. se zlasti zato, ker se utemeljitev ne nanaša na njegovo pisanje ampak na sum, da je bil morda ob njegovi ustanovitvi, to je pred desetimi leti, del kapitala povezan z ljudmi, ki so bili osumljeni sodelovanja s teroristično organizacijo ETA. Zato so sklenili, da bo dnevnik Egunkaria se vedno obravnavan kot član, Berria pa je postal nov član združenja.

V združenje so tudi sprejeli prvi ruski dnevnik, to je dnevnik Vesti segodnja, ki izhaja v Latviji. Pac pa med člane niso sprejeli ruskega dnevnika iz Estonije Vesti, ki bo verjetno za članstvo zapro-

sil prihodnje leto, pa tudi ne novega, že tretjega južnotirolskega nemškega dnevnika Südtirol 24H, ki se je zasedanja udeležil le kot opazovalec.

Zanimive pa so bile predstavitve nekaterih novosti, ki se pojavljajo na tržišču manjšinskih dnevnikov. Tako je predstavnik švedskega dnevnika iz Helsinkov Hufvudstadsbladet Marita Granroth prikazala prehod dnevnika na format tabloid, kateremu je sledila znatno povečana prodaja. Glavni urednik katalonskega dnevnika El Punt Estanis Alcover je predstavil nov projekt, pri katerem sodeluje pet katalonskih dnevnikov in se štirje drugi subjekti z medijskega trga: gre za skupno sporno prilogo, ki jo vsi dnevnik ponujajo svojim bralcem, in za priprave na gospodarsko prilogo, ki naj bi jo prav tako ponujali vsi dnevnik.

Zelo zanimiva je tudi pobuda, ki so jo Baski izpeljali vzporedno z dnevnikom Berria: gre za listič Hitz, ki je majhen dnevnik, samo štiri strani malega formata, pisan v enostavni baskovščini, in katerega namen je, da Baske privadijo k branju baskovskega jezika. Dnevnik je naprodaj po zelo nizki ceni, ob raznih akcijah pa ga tudi delijo brezplačno in predstavnik založniške hiše EKT Joanmari Larrate je dejal, da je poskus zelo uspešen.

Predstavniki dnevnika La, ki na Severnem Irskem izhaja v irščini Concubhar O Liathain je govoril predvsem o problemih, ki ga ima dnevnik z distribucijo v irski republiko. Zanimivo je, da edini dnevnik v irskem jeziku izhaja izven Irske, vendar je to dejstvo vezano na subvencije za podporo irskemu jeziku, ki jih zagotavlja sporazum o Severni Irski.

Končno pa je treba omeniti tudi priprave na prvi dnevnik v valizanskem jeziku, o katerem je bila na skupščini podana samo pisna informacija. Če ne bo ovir, bo ta dnevnik začel izhajati pred koncem letosnjega leta ali najkasneje spomladi prihodnjega leta.

Skupščina se je, kot običajno, končala z določitvijo kraja in datuma naslednje skupščine, ki bo v Bautzen/Budisynu na Saskem zadnji teden maja 2005: njegov organizator bo lužiskosrbski dnevnik Serbske Noviny.

Kulturni park M. Ugalde dober organizacijski prijem

Uredništvo dnevnika Berria »diši po novem«. Potem ko so oblasti zaprle dnevnik Egunkaria, so namreč med baski zbrali začetni kapital za ustanovitev novega dnevnika. Tako je nastala delniška družba, ki si je zadala nalogo, da ustanovi nov dnevnik. Zbrali so več kot 4 milijone evrov kapitala, pri čemer so vsi delničarji dobro vedeli, da gre za nepovratna sredstva in da družba ne bo delila dividend, izbrali novo ime Berria in vzeli v najem veliko halo kulturnega parka Martin Ugalde, to je istega objekta, v katerem je bilo tudi uredništvo Egunkarie, Gre za staro tovarno v predmestju San Sebastiana, ki so jo baskovske organizacije pred leti odkupile od zasebnika Martina Ugaldeja za nizko ceno in v kateri so uredile prostore za svoje kulturne organizacije. V velikem poosloplju, ki ga imenujejo kultur-

ni park, so torej sedeži založb, pevskih zborov, podjetij za proizvodnjo televizijskih sporedov in za organizacijo kulturnih prireditev, vse strogo samo v baskovskem jeziku. Najemnine so nizke, poleg tega pa imajo najemniki ugodnost, da številne baskovske organizacije delujejo pod isto streho.

Del kulturnega parka je se vedno zaprt, pod zaplenbo; notri je pohištvo, oprema, računalniki, arhiv, skratka vse, s čimer je razpolagal dnevnik Egunkaria. Na drugi strani pa je novo uredništvo Berrie, s sodobno računalniško opremo, z mladim uredništvom (dnevnik zaposluje več kot 100 ljudi), kot izziv in posmeh oblastem...

Na sliki: odgovorni urednik Berrie Martxelo Otamendi opisuje gostom manjšinskih dnevnikov proizvodni cikel dnevnika Berria.

BASKI IN NJIHOVI PROBLEMI

Trije jezikovni režimi v baskovskih deželah

Razvejana in raznolika stvarnost Baskov ima pravzaprav en sam skupni imenovalec: to je privrženost baskovskemu jeziku, ki je skupna vsem pripadnikom naroda, v katerem so notranje razlike zelo nelike. Te razlike zadevajo predvsem politiko oziroma odnos do politike, ki se deli v dve veliki skupini: ena pristaja na baskovsko deželo kot sestavni del španske države, čeprav terja za Baske večjo avtonomijo, druga pa vztraja pri zahtevi po samoodločbi, s katero bi Baski sami izbirajo, ali želijo še vedno biti sestavni del španske države.

To pa je le eden izmed aspektov: zadeva pa predvsem tisti del z Baski naseljenega ozemlja, ki je znan pod imenom Baskovska dežela, to je avtonomno deželo v Španiji, ki jo sestavljajo pokrajine Gipuzcoa (glavno mesto Bilbao - Bilbo), Vizcaya (San Sebastian - Donostia) in Alava (Vito-

ria-Gasteiz). Vitoria je tudi glavno mesto te dežele, čeprav sta Bilbao in Sebastian znamenitejši in pomembnejši. Zgodovinska prestolnica Baskov Guernica-Gernika, kjer se danes stoji stari baskovski parlament, in ki jo je med državljansko vojno Hitler poskusno bombardiral s prvimi letalskim napadom na civilno prebivalstvo v zgodovini, pa je v Gipuzcoi.

V Baskovski deželi so jezikovne pravice spostovane, povsod vlada popolna dvojezičnost, ponekod pa celo baskovska enojezičnost. Baskovska nacionalna stranka PNV je na oblasti že vse od padca Francovega režima, kar daje deželi politično stabilnost.

Drugače pa je v sosednjem deželi Navarri (glavno mesto Pamplona-Irunea), kjer je Baskov manj kot 20 odstotkov. Naseljeni so na severu dežele, kjer je nekaj povsem baskovskih naselij, jug pa je poveči-

noma španski. Na severu dežele je uveljavljena dvojezičnost, na jugu baskovščina ni priznana, predmet konflikta pa je osrednji del dežele, ki je označen kot »mesano območje«. Na tem delu dežele je konfliktualnost velika, saj je sedanja deželna vlada dejansko zmanjšala jezikovne pravice, ki so obstajale skoraj dve desetletji, in postopoma briše baskovščino iz javnosti.

Se slabše pa je stanje na severu, v starih baskovskih pokrajinah, ki so sestavni del francoske republike. Francija ne priznava manjšin ampak le regionalne jezike, tem pa ne zagotavlja osnovnih pravic. Tako v tistem delu baskovske dežele, znanem po imenu Iparralde (glavno mesto Bayonne - Baiona) ni nobene vidne dvojezičnosti, baskovske so le zasebne, ni javnih prispevkov za baskovske kulturne ustanove in jezika v javnosti praktično ni.

